

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Крайнікова, Т. Друкована книга і читання в сучасній культурі медіаспоживання: рецептивний аналіз / Т. Крайнікова // Бібліотечний вісник . - 2013. - N 2. - С. 30-35.
2. Розин, В. М. Книга в зеркалах коммуникации, событийности и техники [Текст] / В. М. Розин // Мир психологии : Научно-методический журнал. - 2014. - N 4. - С. 16-25.
3. Сайко, Э. В. Книга как явление культурно-исторического процесса и ее проявление в современном информационном пространстве / Э. В. Сайко // Мир психологии . - 2014. - N 4. - С. 3-15.
4. Шрайберг, Я. Електронна книга, майбутні бібліотеки і суспільна свідомість: спроба осмислення і передбачення / Я. Шрайберг // Вища школа . - 2013. - N 12. - С. 80-120.

Опанасенко Л. А.,
начальник навчально-наукового центру
соціально-психологічної підтримки,
професійного розвитку та сприяння
працевлаштуванню Чорноморського
національного університету імені Петра
Могили, м. Миколаїв

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОН-ЛАЙН СПІЛКУВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗВО

Діяльність закладів вищої освіти наразі характеризується вагомими змінами та трансформаціями, пов'язаними з негативним впливом пандемії на усі сфери життя українського суспільства. Хоча он-лайн навчання стало альтернативою традиційного способу оволодіння професією оф-лайн, утім адаптація форм і методів взаємодії і спілкування учасників освітнього процесу потребує особливої уваги фахівців соціономічного спектру. Цікаво зауважити на той факт, що психологічні маркери он-лайн спілкування викладачів і студентів мають різні модальності, врахування яких може суттєво вплинути на якість формування професійно-значущих компетентностей в умовах дистанційного навчання.

Сьогодні до вивчення означеної проблеми звертаються науковці усього світу. В українському науковому просторі дослідженнями психологічних особливостей он-лайн спілкування займаються: Т. Десятов [1], О. Джежера [2] О. Коваленко [3], Л. Б. Ліщинська [4], О. М. Немеш [5], Т. І. Ситник [6] та інші. Вчені стверджують, що в умовах карантинних обмежень, за рік активного використання різноманітних Інтернет-платформ та додатків наявні суттєві зрушення у налагодженні он-лайн комунікації, а саме:

- викладачі і студенти здебільшого оволоділи ефективними техніками і прийомами передачі інформації та обміну думками в он-лайн просторі;
- учасники освітнього процесу навчилися застосовувати розмаїття емоційних стимулів у комунікації та інтеракції під час он-лайн занять;
- доступність і зручність он-лайн взаємодії надала особливі можливості для розширення простору для формальної та неформальної освіти як педагогів, так і студентства.

У той же час, наявна низка факторів, які засвідчують, що он-лайн спілкування викладачів і студентів в освітньому середовищі ЗВО не задовольняє потреби у реальній взаємодії у повній мірі, що суттєво позначається на наступних важливих аспектах функціонування в освітньому середовищі ЗВО:

- зниженні мотивації до навчальної діяльності (втрата інтересу, знецінення процесу як викладання, так і учіння);
- пасивності та безініціативності (втрата темпу освітньої діяльності, «включеності» у процес навчання);
- швидкої втомлюваності (відчуття знесиленості, втрати енергії, браку особистісного ресурсу);
- збільшенні випадків непорозумінь між суб'єктами освітньої діяльності (появи напруги, тривоги, роздратування, злості);
- самообмеженні у збереженні або розширенні соціальних контактів;
- заглибленні у внутрішній світ власних емоцій і думок (переважно негативних) і т.п.

Зазначена ситуація викликає занепокоєння і потребує пошуку ресурсів для уможливлення якісної освітньої діяльності, оскільки спілкування у ній відіграє провідну роль.

Одним із таких ресурсів може стати створення ефективного освітнього середовища ЗВО – середовища з ефектом «постійної присутності» викладача та студентів, з уможливленням якісного зворотного зв'язку зі студентами та взаємодії між студентами у процесі виконання навчальних завдань. Для його продукування необхідне усвідомлення необхідності зміни традиційних методів і прийомів психолого-педагогічного впливу на більш результативні для роботи в он-лайн просторі, які не дають можливість втратити контактність, навіть якщо прямої взаємодії не відбувається. Таке освітнє середовище ЗВО має стимулювати кожного його учасника до активного обміну думками і переконаннями, емоціями і почуттями; воно не має виснажувати, а повинно протистояти емоційному вигоранню як викладачів, так і студентів. А це означає, що в його основі мають бути процеси цілепокладання – систематичне продукування особистісно-значущих цілей викладацької та учбової діяльності. Комунікація ж має максимально сприяти побудові цих цілей не тільки під час занять, а й у процесі підготовки до них, забезпечуючи «включеність» суб'єктів.

Зважаючи на викладене вище, можна спрогнозувати певні тенденції у розгортанні спілкування викладачів і студентів в оф-лайн умовах: ті учасники освітнього процесу, які чутливі та здатні до змін – набудуть нових компетентностей і сприйматимуть он-лайн навчання як важливий і корисний

ресурс для ефективної комунікації. Саме вони стануть тією ініціативною групою, яка суттєво зрушить систему дистанційного навчання, привносячи нові технології та розбудовуючи якісно нову методологію не тільки в аспекті здобуття нових знань, умінь і навичок, а й у сфері он-лайн комунікації, що уможливорює якісний освітній процес.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Десятов Т. М. Стратегії та інноваційні технології організації освітнього процесу в закладах вищої освіти в умовах непередбачених викликів. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія: Педагогічні науки, 2020. №2. С. 5–10.
2. Джеджера О. Дистанційна емоційна підтримка здобувачів вищої освіти в умовах пандемії COVID-19. *SCIENTIFIC RESEARCH IN XXI CENTURY*. 2021. №44. С. 284-288.
3. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс] : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л. Б. Ліщинська. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. 102 с.
4. Коваленко О.О. Використання методів змішаного навчання в єдиному інформаційному просторі. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія: матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.). Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2017. С. 88–91.
5. Немеш О. М. Практична психологія віртуальної реальності : монографія . К. : Видавничий дім «Слово», 2015. 320 с.
6. Ситник Т. І. Запровадження дистанційного навчання в ЗВО в умовах карантинних обмежень як наукова проблема. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. 2021. №1. С. 31-36.

Буй Д. В.,
викладач навчально-наукового центру
соціально-психологічної підтримки,
професійного розвитку та сприяння
працевлаштуванню, Чорноморського
національного університету імені Петра
Могили, м. Миколаїв

ОНЛАЙН СПІЛКУВАННЯ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЇ ТА КУЛЬТУРИ, ВЗАЄМОДІЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Сучасний світ – світ інформаційних технологій, які активно включені майже у всі сфери життєдіяльності особистості. Глобальність комп'ютеризації позначається на поширеності віртуального спілкування, що в умовах пандемії набуло особливої значущості в освітньому процесі.